

Рівненський державний гуманітарний університет
Історико-соціологічний факультет
Кафедра політичних наук

УДК 32.001.76
ББК 66.0
П 50

**ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: СВІТОВИЙ ТА
ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.** Матеріали II міжвузівської
науково-практичної конференції молодих політологів.
24 листопада 2010 р. – Рівне: РДГУ, 2011. – 194 с.

ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

**Матеріали II міжвузівської науково-практичної
конференції молодих політологів**

24 листопада 2010 р.

Ухвалено до друку рішенням кафедри політичних наук РДГУ.
Протокол № 2 від 17 лютого 2011 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011

Рівне – 2011

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

<i>Мельник Алла</i>	Політика пам'яті особистості	9
<i>Сайгафарова Елеонора</i>	Середній клас як основа стабільного розвитку сучасної України	11
<i>Малиновська Наталія</i>	Політика європейських держав щодо іммігрантів-мусульман	13
<i>Макарук Надія</i>	Агенти політичної соціалізації студентської молоді в Україні	16

СЕКЦІЯ 1. Теоретичні аспекти аналізу політичної модернізації

<i>Байрак Сергій</i>	Інститути громадянського суспільства і держава	19
<i>Гаврилюк Світлана</i>	Маніпулятивна складова політичної влади	21
<i>Кац Еліна</i>	Інформаційний простір і побудова громадянського суспільства	23
<i>Куницька Ганна, Троценко Валерій</i>	Проблема більшості та меншості в теорії демократії	26
<i>Мишляєв Тарас</i>	Членство в Євросоюзі як чинник трансформації національних політичних систем	28
<i>Мельник Ірина</i>	Сутність і різновиди політичного екстремізму	30
<i>Патлашинська Ірина</i>	Типологічні особливості миротворчої діяльності	33
<i>Венгринюк Лілія</i>	Статус нації як інституційованої форми та випадкове явище Роджерса Брюейкера	36

<i>Камзьол Валентина</i>	Інформаційне забезпечення діяльності громадських організацій	39
<i>Криворучко Наталія</i>	Тоталітаризм і XXI століття	42
<i>Герасимчук Іванна</i>	Роль партій у політичній модернізації суспільства	45
<i>Левчук Юрій</i>	Авторитарна і демократична моделі політичної модернізації	47
<i>Горбатюк Катерина</i>	Демократія і неопатримоніалізм у сучасних теоріях політичного розвитку	49
<i>Гривіцький Вадим</i>	Розвиток пеніцітарної системи в умовах модернізації	51
<i>Житнік Олена</i>	Основні технології формування іміджу політичного лідера	54
<i>Левіцький Андрій</i>	Сучасні інформаційні технології як чинник демократизації	56
<i>Осадчук Олена</i>	Політичний імідж як технологія	60
<i>Стельмах Валерій</i>	Механізми представницької демократії	62
СЕКЦІЯ 2. Політична модернізація: міжнародний та регіональний досвід		
<i>Бойківський Любомир</i>	Лібералізація газового ринку ЄС: виклик для Росії	65
<i>Генега Ірина</i>	Концептуальні засади зовнішньої політики Російської Федерації	68
<i>Коваленко Людмила</i>	Європейський союз: нормативно-правове забезпечення виборчого процесу	70
<i>Петрович Інна</i>	Електоральний аналіз сучасної політичної ситуації в країнах Латинської Америки	72

<i>Руденко Катерина</i>	Націоналістичні партії Великобританії	74
<i>Стукан Ірина</i>	Особливості інтеграції Хорватії до Європейського уроки для України	75
<i>Федорак Світлана</i>	Проблема невизнаних держав Кавказького регіону: зовнішньополітичний фактор	79
<i>Брень Сергій</i>	Загальна ситуація зі свободою слова в Республіці Білорусь	81
<i>Варжель Надія</i>	Студентський революційний рух у Росії кінця XIX - початку XX ст. як фактор політичної модернізації	83
<i>Климчук Тетяна</i>	Стратегія розширення НАТО за рахунок східних країн	84
<i>Конончук Оксана</i>	Реформи М.М. Сперанського і їх роль у модернізації політичної системи Російської імперії	86
<i>Кобець Сергій</i>	Відносини РФ та НАТО на сучасному етапі розвитку системи колективної безпеки	88
<i>Мельник Наталія</i>	Проблема взаємних територіальних претензій між Україною та Румунією	90
<i>Сотніков Ілля</i>	Врегулювання конфліктів та миротворчий процес	93
<i>Філіпцов Олексій</i>	Транскордонне співробітництво як чинник європейської інтеграції України	95
СЕКЦІЯ 3. Проблеми і перспективи політичної модернізації в Україні		
Підсекція 1		
<i>Українець Віктор</i>	Профілактика етнічного екстремізму в Україні	97

<i>Карпенюк Юлія</i>	Повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту: вітчизняна специфіка	100
<i>Артемов Віталій</i>	Вплив зовнішньополітичних факторів на національні інтереси України	102
<i>Багнюк Олександр</i>	Перспективи України на сучасному етапі євроінтеграції	105
<i>Бразалук Любов</i>	Розвиток інституту президентства в Україні	107
<i>Вавуліч Олександр</i>	Проблеми базування Чорноморського флоту Російської федерації на території України	110
<i>Вусатий Борис</i>	Спортивна політика України в умовах глобалізації	112
<i>Васильєва Олександра</i>	Жіночий рух в Україні як необхідний елемент розвитку громадянського суспільства	115
<i>Галганець Сергій</i>	Вплив ЗМІ на формування електоральної поведінки громадян України	117
<i>Горбова Юлія</i>	Україна і Польща: моделі політичної модернізації	121
<i>Гольберт Юлія</i>	Діяльність молодіжних громадських націоналістичних організацій в Україні	123
<i>Градовий Павло</i>	Перший всеукраїнський референдум	125
<i>Григор'єва Юлія</i>	Особливості формування багатопартійної системи в Україні	127
<i>Дзерун Сергій</i>	Національна ідея як чинник політичної модернізації	129
<i>Карпюк Тарас</i>	Формування німецького етнодемографічного сегменту Волині 1800-1945 рр.	131

<i>Кондратюк Марія</i>	Політико-адміністративна модернізація політичної системи України	134	<i>Пшенична Олена</i>	Політична еліта як чинник демократизації в сучасній Україні	170
<i>Кравчук Інна</i>	Стратегія та напрямки розвитку екологічної політики України за роки незалежності	136	<i>Ралець Андрій</i>	Право на свободу слова і думки в сучасній Україні	173
<i>Красько Ольга</i>	Проблема реалізації прав людини в Україні	139	<i>Самчук Інна</i>	Правляча еліта в Україні: особливості формування та функціонування	175
<i>Кузьменко Віталій</i>	Інформаційна безпека України	141	<i>Сверба Людмила</i>	Громадська оцінка діяльності „помаранчевої” політичної еліти	177
<i>Ліннік Юрій</i>	Цензура і свобода слова в Україні: політичний аспект	144	<i>Сирота Дмитро</i>	Особливості оптимізації виборчого процесу на місцевих виборах 2010 р. в Україні	180
Підсекція 2					
<i>Штука Ірина</i>	Аспекти модернізації політичної системи України	147	<i>Тимошенко Віта</i>	Політичні технології в сучасній Україні	182
<i>Пікула Микола</i>	Місцеві вибори – 2010 в Рівному: погляд зі сторони	150	<i>Шимко Ольга</i>	Модернізація державного управління в контексті реформування політичної системи України	186
<i>Троян Віктор</i>	Національна ідентичність у вимірі сучасного українського суспільства	153	<i>Ярмолюк Оксана</i>	Проблеми молодіжної політики в сучасній Україні	189
<i>Янчарук Олег</i>	Проблеми політичної модернізації в Україні	155	<i>Шмигельська Ольга</i>	Особливості взаємодії державної влади і молоді в процесі демократизації українського суспільства	192
<i>Луцук Марія</i>	Особливості електоральної культури в сучасній Україні	158			
<i>Макарчук Наталія</i>	Вітчизняна специфіка формування іміджу політичного лідера	160			
<i>Мищук Ольга</i>	Вектори еволюції політичної культури сучасної України	163			
<i>Овдійчук Ірина</i>	Проблема демократичності виборчих технологій на президентських виборах 2010 р. в Україні	165			
<i>Ошурко Юлія</i>	Діяльність політичної опозиції як складова демократизації в сучасній Україні	168			

влади щодо розвитку кишенєвої опозиції, яка проводитиме більше часу на зустрічах із Ключевим та Львовичем, аніж із товаришами з опозиційних фракцій, увінчаються успіхом. Щоб повернути людям віру, треба починати «очищення» не лише зі свого оточення, а насамперед із самих себе.

Одне з найголовніших завдань – ідентифікація опозиції, відпрацювання формату роботи. Це необхідно для того, щоб зупинити агресивний наступ тоталітаризму і згорання демократії. Створення Народного комітету захисту України – спроба знайти цей формат.

На сьогодні у вітчизняному законодавстві немає визначення опозиції. Основний Закон нашої держави містить лише загальні норми, які регулюють основи діяльності опозиційних утворень, зокрема це гарантування свободи політичної діяльності, не забороненої Конституцією та законами України, свободи думки і слова, вільного вираження своїх поглядів і переконань.

Наяк на можливість законодавчого врегулювання статусу опозиції присутній лише у висновку Конституційного Суду України від 27 червня 2000 р. В цьому документі присутнє посилання на правовий статус опозиції («парламентської меншості») як на суттєвий елемент демократичного ладу держави. Крім того, у згаданому Висновку існування парламентської меншості, тобто опозиції, ставилося в тісний зв'язок із формуванням та функціонуванням парламентської більшості.

Даючи висновок щодо доцільності закріплення в Основному Законі такого поняття як «постійно діюча парламентська більшість», Конституційний Суд України констатував, що «запровадження в Конституції України поняття «постійно діюча парламентська більшість» логічно зумовлює потребу доповнити її гарантіями (хай навіть у загальній формі) для тієї частини складу Верховної Ради України, яка не входить до «постійно діючої парламентської більшості» і яку умовно можна характеризувати як «парламентську меншість». Невизначеність гарантій функціонування такої меншості може призвести до порушення однієї з основних засад, на яких ґрунтується суспільне життя в Україні, – політичної та ідеологічної багатоманітності (ст. 15 Конституції України) і обмеження конституційних прав громадян, передбачених, зокрема, ст. ст. 34 і 38 Конституції України».

Висновок Конституційного Суду України, а також роздумування у суспільстві публічної дискусії щодо проведення політичної реформи перевели проблему законодавчого регулювання опозиції із теоретичної площини в практичну. За період з 1998 по 2003 рік у Верховній Раді було зареєстровано 9 проектів законів про парламентську та політичну опозицію.

Згадані проекти містять досить цікаві положення, які, ймовірно, слугуватимуть основою для майбутнього нормативного документа про діяльність політичної опозиції. Отже, проаналізуємо основні положення даних проектів законів України щодо визначення опозиції, порядку її утворення, основних прав та гарантій.

Пшенична Олена

*(студентка 3 курсу Рівненського державного гуманітарного університету спеціальності „Політологія”,
наук. керівник – к.політ.н. Наумов А.С.)*

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА ЯК ЧИННИК ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Модернізація політичної системи – складний процес, який зумовлює фундаментальні суспільно – політичні трансформації та відбивається на функціонуванні всіх акторів, у тому числі такого провідного суб'єкта політики, як еліта. Актуальність вивчення модернізаторської ролі та потенціалу політичної еліти, зумовлена двома основними аспектами політичної дійсності. По – перше, навіть після 19 років незалежності процес модернізації політичної системи України не можливо назвати успішним, а її соціально – політичний та економічний розвиток ефективним. Це спостерігається в таких явищах, як недосконалість демократичних механізмів, економічна відсталість, занепад соціальної сфери. По – друге, зазначена проблематика актуалізується завдяки винятковій ролі вітчизняної еліти у політичному процесі. За своєю суттю еліта є головним суб'єктом прийняття стратегічних рішень. В Україні за умови значної переваги політичної активності еліт порівняно з рівнем політичної участі громадян, нерозвиненості інститутів громадянського суспільства, відсутності законодавчого регулювання діяльності опозиції політична діяльність еліти набуває ще більшого значення.

Загальний сенс модернізації полягає в такому типі політичного розвитку, за якого збільшується адаптивність і життєздатність системи. Але модернізація може вносити і нестабільність у політичну систему суспільства. Це пов'язано з конфліктом між модернізаційними і традиційними цінностями. Цей чинник є джерелом суспільно – політичних протиріч, нестабільності. Отже, модернізація сама по собі є джерелом ризиків і несе в собі потенційну можливість політичного занепаду.

Феномен модернізації досить таки пов'язаний з політичною елітою. З одного боку, еліта є суб'єктом модернізації, з іншого – сам модернізаційний процес впливає на еліту, визначаючи її тип, структуру, характер розподілу ресурсів, взаємовідносин. Виклики модернізації зумовлюють необхідність формування нового типу еліт – компетентних, гнучких, демократичних, функціональних, консолідованих, які б виступали потужним модернізаційним фактором.

На жаль, політичні реалії сьогодення свідчать про формування іншого типу вітчизняної еліти. Політична криза, якої вже протягом тривалого часу зазнає Українська держава відбивається на еліті, призводячи до таких явищ, у її лавах, як неефективність діяльності, безвідповідальність, конфліктність. Ці негативні наслідки є відгуком подій 1990 -1991 рр., коли майже миттєво було зруйновано стару політичну систему, а побудова нової зазнала чималих труднощів. Зазначена трансформація викликала кризу політичних еліт, яка виявилася у загостренні протиріч між старою номенклатурою та новою національно – демократичною елітами. При цьому специфікою даного процесу в нашій державі було те, що і перша, і друга виступили чинниками і суб'єктами змін.

Важливим показником модернізаційного процесу потенціалу політичної системи є її відкритість. Відкритість – це характеристика, яка визначає ступінь прийняття системою та її окремими складними компонентами зовнішніх імпульсів. Ступінь відкритості та ступінь гнучкості системи є взаємозалежними показниками. Відкрита система завжди гнучкіша, отже більш адаптивна, ніж закрита. На думку українських політологів, вітчизняна еліта має виражений закритий характер. До чинників, як викликають її закритість, зарахуємо авторитарність, відсутність демократичної політичної культури, правову нерегульованість діяльності опозиції. А головне – недемократичні механізми рекрутування еліти (пріоритет принципів клановості, значення фінансового і соціального статусу над особистісними та професійними якостями). Як наслідок, знижується вертикальна мобільність, сповільнюються процеси циркуляції еліти.

Важливим показником модернізаційного потенціалу політичної еліти є її роль у вирішенні конфліктів і протиріч модернізації. Сучасні дослідники визначають п'ять криз політичного розвитку – ідентичності, легітимності, участі, проникнення, розподілу.

Криза ідентичності стосується всіх громадян нашої держави, у тому числі політичної еліти. Еліта, як референтна група та об'єкт наслідування повинна відігравати першочергову роль у формуванні політичної, етнонаціональної, культурної ідентичності, сприяти

формуванню у громадян почуття приналежності до української нації. Але дійсність свідчить про протилежне.

Вітчизняні еліти часто провокують розколи та конфлікти. За даними українських соціологів регіональні розбіжності простежуються у ставленні до таких питань: мовна політика, ставлення до НАТО, оцінка історичних подій, взаємини з ЄС та Росією. Найважливішим засобом подолання зазначеної кризи є формування адекватної, універсальної національно – державницької ідеї, яка б, перш за все, спростувала регіональні та корпоративні протиріччя й інтегрувала б спектр громадянських інтересів.

Криза легітимності являє собою недостатню підтримку, недовіру громадян до влади через невідповідальність. В Україні кризу легітимності можна вважати перманентною, про що свідчать результати досліджень. Аналіз динаміки даних досліджень визначає низький рівень легітимності та негативний характер ставлення громадян України до влади.

З проблемою ефективності влади тісно пов'язане й таке протиріччя модернізаційного розвитку, як криза проникнення. Криза проникнення – це проблема «виходу», що виникає на етапі реалізації політичних рішень. Однією з головних причин появи і загострення кризи є конфліктність еліти. Про це свідчить її неспроможність домовитися навіть з приводу питань суспільного розвитку. Соціальні дослідження свідчать, що громадяни України досить низко оцінюють ефективність вітчизняної влади. Лише 6,9 % опитаних у жовтні 2009 року респондентів вважають, що події в країні розвиваються у правильному напрямі, а 81,1 % висловлюють протилежну думку.

Криза участі пов'язана з недорозвиненістю інститутів громадянського суспільства, слабкістю і нерегульованістю діяльності опозиції. Так як наша політична еліта є закритою, то участь громадян у політичному житті мінімальна. У громадян відсутня активна громадянська позиція, бажання і реальні можливості впливати на владу.

Криза розподілу проявляється у тому, що політичні еліти є суб'єктами, які зосереджують у своїх руках найбільшу частину матеріальних і нематеріальних ресурсів і безпосередньо впливають на процес перерозподілу. Зазначену кризу спостерігаємо в неефективності функціонування механізмів розподілу благ, що має такі наслідки: спричинення розриву у доходах громадян, протест з боку тієї частини населення, що не сприймає нових економічних реформ.

Таким чином, аналізуючи особливості вітчизняної еліти, можна констатувати наступне. Існують певні негативні фактори, що часто є

наслідком конфліктів модернізації та безпосередньо впливають на модернізаційну роль і можливості політичної еліти. До них ми можемо віднести недостатню відкритість еліти, низький рівень довіри громадян до влади, майже тотальну пасивність мас, переважання конфліктних форм взаємодії над консенсусними або нейтральними, функціональну неефективність еліти, нерациональну і деформовану систему розподілу благ і ресурсів, що викликає численні конфлікти і напруження, відсутність національно – державної ідеї. Усі перелічені недоліки спричинені неорганічною модернізацією, яка є характерною для вітчизняних політичних реалій.

Як провідному суб'єктові політичного процесу політичній еліті належить велика роль у подоланні зазначених криз. Тому вони повинні здійснювати усі зміни у політичній системі органічно, поступово, раціонально, згідно з загальною метою суспільних перетворень.

Ралець Андрій

(студент 3 курсу Рівненського державного гуманітарного університету спеціальності „Політологія”, наук. керівник – к.політ.н. Наумов А.С.)

ПРАВО НА СВОБОДУ СЛОВА І ДУМКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Всі ми рівні і тому думка кожного має право на існування і суспільну підтримку, якщо вона не заперечує та не обмежує волевиявлення іншої людини.

Згідно зі ст. 34 Конституції України, кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово, або в інший спосіб - на свій вибір.

Право на свободу думки і слова належить до громадянських прав людини. Громадянські (особисті) права - це визначені та гарантовані конституцією і законами пріоритетні можливості людини користуватися невідчужуваними благами особистого життя й індивідуальної свободи. Вони визначають свободу людини у сфері особистого життя й індивідуальної свободи. Ці права покликані забезпечити автономію особистості, простір дій індивідуальних, приватних інтересів. Громадянські права людини охороняють її від втручання держави, а також від придушення цих прав державою.

Внаслідок Помаранчевої революції 2004 р. українська нація отримала свободу. Однак вміння нею користуватись не приходить одразу. Воно вимагає часу, значних зусиль національної еліти, політиків і громадян. Свобода ставить нові вимоги до самоорганізації суспільства, моральних якостей політиків та загалом політичної культури в державі.

У результаті діяльності нової влади з політичної карти України зникає головна діюча особа, заради якої формується політика, - громадянин. Роста стіна недовіри між владою та людьми. Влада перетворює людей на електорат. Нинішня влада є соціально безсилою та аморальною - попри показову місьць. Як альтернативу нації нав'язують або тоталітарний порядок, або тотальний популізм. Будь-що - аби лише люди не стали активними громадянами.

В умовах свободи, ефективною є не та влада, яка жорстоко і цинічно воює з опонентами та авторитарно приймає державні рішення. Ефективною є влада, яка чує свій народ, яка будує партнерські відносини з іншими, яка приймає рішення у діалозі з громадою. Сьогоднішня влада та політичні сили, які її обслуговують, повертають країну на шлях духовного зубожіння.

Кожна людина має право безперешкодно дотримуватися власних поглядів, а також вільно висловлювати свої думки. Це право включає свободу пошуку, одержання і поширення будь-якої інформації та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на власний вибір.

Свобода преси, радіо і телебачення означає свободу оприлюднення думок із суспільно значущих питань. Найважливішим виявом свободи слова стали конституційні формулювання про свободу інформації. Свобода висловлення думок означає відсутність цензури.

Гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності, дотримання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина є Президент України. Вступаючи на пост і присягаючи народові України, він зобов'язується, зокрема, відстоювати права і свободи громадян; виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників. Чи справляється чинний Президент України із гарантуванням прав і свобод громадян? **Я** переконаний, що ні, оскільки Президент і його команда замість обіцяних ними реформ здійснюють утиски прав і свобод громадян незалежної демократичної України.

Завдяки зусиллям «помаранчевої» влади беззаперечним досягненням української демократії стало утвердження свободи слова. Усунення диктату держави відкрило шлях до вільної журналістики і свободи засобів масової інформації. У громадян і суспільства з'явилися

Наукове видання

**ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ:
СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД**

**Матеріали II міжвузівської науково-практичної
конференції молодих політологів**

24 листопада 2010 р.

Підписано до друку 17.02.2011 р. Формат 60x84.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 10,95. Замовлення № 101/1. Наклад 300.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненський державний гуманітарний університет
33028, м. Рівне, вул.С.Бандери,12

П 50 **ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: СВІТОВИЙ
ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.** Матеріали
II міжвузівської науково-практичної конференції
молодих політологів. 24 листопада 2010 р. – Рівне:
РДГУ, 2011. – 194 с.

УДК 32.001.76
ББК 66.0

© Рівненський державний гуманітарний
університет, 2011